

...

Fővárosi Ítéltábla

10.Gf.40.396/2022/8.

A Fővárosi Ítéltábla a Kerekes és Társai Ügyvédi Iroda (cím1, ügyintéző: dr. Ölveczky István ügyvéd) által képviselt felperes (cím4) felperesnek a Törös Ügyvédi Iroda (cím2, ügyintéző: dr. Törös Judit ügyvéd) által képviselt alperes (cím3) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2022. október 18-án kelt 2.G.41.557/2021/22-I. számú ítélete ellen a felperes által 23. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a peres felek által 2007. szeptember 11-én megkötött szerződés szám. számú kölcsönszerződés érvénytelen, erre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy a kölcsönszerződés érvénytelenségéből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérje;

a felperes másodfokú perköltségét 15.000 (tizenötezer) forintban és 10.000 (Tízezer) forint + áfa összegben, az alperesét 10.000 (Tízezer) forint + áfa összegben állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét – amelyben az alperessel 2007. szeptember 11-én megkötött deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel tisztességtelensége miatti teljes érvénytelenségére alapítottan 100.000 forint túlfizetés visszatérítésére kérte kötelezni az alperest – elutasította és kötelezte a felperest az alperesnek 15 napon belül 30.000 forint + áfa összegű perköltség megfizetésére.

A határozat indokolása szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 205/B. § (1) bekezdése szerint a felek közötti deviza alapú kölcsönszerződés részévé váltak az alperes megnevezés. számú Általános Szerződési Feltételei (továbbiakban: ÁSZF), mert a felperes az ÁSZF-et a kölcsönkérelemben, továbbá

az ezzel együtt aláírt Megállapodásban tett nyilatkozata szerint már a szerződéskötést megelőzően megkapta, az ÁSZF az egyedi szerződés szerint a felek szerződésének elválaszthatatlan mellékletét képezi, amelynek megértését és átvételét a felperes az egyedi szerződés aláírásával is elismerte, így megállapítható, hogy az alperes lehetővé tette az ÁSZF tartalmának megismerését, valamint a felperes azt elfogadta. A rPtk. 205/B. § (2) bekezdését nem látta alkalmazhatónak, mert a perbeli szerződés megkötésének időpontjában a deviza alapú konstrukció már általánosan elterjedt finanszírozási gyakorlat volt, a felperes által megjelölt szerződési feltételek nem térnek el lényegesen a többi pénzügyi vállalkozás által ugyanebben az időszakban kínált deviza alapú kölcsönszerződésekben használt feltételektől.

Az ÁSZF átvételének és megismerésének elismerésére vonatkozó nyilatkozatokat rögzítő fenti okiratokra figyelemmel az alperes nem sértette meg a rPtk. 217. §-ában, valamint a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 210. § (1) bekezdésében foglalt formai követelményeket sem. A szerződésben az ÁSZF megértésére és átvételére tett elismerő nyilatkozat nem eredményezi a bizonyítási teher fogyasztóra hátrányos megfordulását, így nem valósul meg a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjában írt feltétel.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel rPtk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenségét a szerződéskötést megelőzően, valamint az egyedi szerződésben és az ÁSZF 7., illetve 7/A. pontjaiban adott tájékoztatás világossága és érthetősége szempontjából vizsgálta a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 4. cikk (2) bekezdése és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) ezt értelmező határozataiban, valamint a 6/2013. Polgári jogegységi határozatban, a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban és a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban foglalt szempontrendszer mentén.

Abból indult ki, hogy a felperes a kölcsönkérelem benyújtásakor aláírt Megállapodásban elismerte, hogy a finanszírozásra vonatkozó valamennyi okiratot megkapta, továbbá a kölcsön feltételeit áttanulmányozhatta a szerződés aláírása előtt, így jóval a kölcsön folyósítása előtt tisztában volt azzal, hogy fizetési kötelezettsége változhat. Az alperes felhívta a fogyasztók figyelmét arra is, hogy amennyiben a svájci frank alapú hitelezés lényegével nincsenek tisztában, arra vonatkozóan tegyenek fel kérdéseket. Az alperes tájékoztató anyaga alátámasztja, hogy a felperes nem gondolhatta alappal azt, hogy az árfolyamkockázat őt nem vagy csak korlátozott mértékben terhelni. A felperes a szerződéskötés előtt aláírt Megállapodásban, majd a szerződésben elismerte, hogy a szerződés feltételeivel tisztában van, valamint az ÁSZF-et átvette és megértette, az alperes biztosította a megkötendő szerződés tartalmának befolyásolhatóságát és a teljes körű tájékoztatást követően a felperesnek módjában állt kiválasztani a szerződéses konstrukciót, amelynek keretében maga nyújtott be svájci frank alapú kölcsönszerződésre vonatkozó kérelmet.

Az átláthatóság hiányát abból az okból sem látta megállapíthatónak, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás különböző okiratokban szerepelt, mert az egyedi

szerződés kifejezetten utalt az ÁSZF-nek az árfolyamkockázattal összefüggő valamennyi rendelkezésére, ezen kívül a szerződéskötést megelőzően a gépjármű-finanszírozási szórólap dokumentumban, valamint a honlapon került sor tájékoztatásra, a három iratra hagyatkozó és azon belül is koncentráltan megjelenített tájékoztatás nem tekinthető átláthatatlannak.

Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a szerződés és az alperes által csatolt okiratok igazolják, hogy az alperes maradéktalanul eleget tett a rHpt. 203. § (1) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének, amelyből a 2/2014. Polgári jogegységi határozatnak megfelelően egyértelműen felismerhető volt a felperes számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli. A kölcsönszerződésből, valamint az ÁSZF 7. pontjából világosan kitűnik, hogy az árfolyamkockázat jelentése és hatása az, hogy a felperes ellenszolgáltatása, a törlesztő részlet változhat, a változás összege pedig egyértelműen feltüntetésre került az ÁSZF 7. és 7/A. pontjában, amely láncolat megfelel a rHpt. 203. § (7) bekezdése szerinti ismertetésnek.

A szerződéskötést megelőző tájékoztatók utalnak arra, hogy a törlesztő részlet nagysága a háromhónapos svájci frank LIBOR és az alperes hivatalos svájci frank deviza eladási árfolyama függvényében a futamidő alatt jelentősen megváltozhat, így amennyiben a felperes nem rendelkezik a szükséges devizafedezettel, az árfolyamváltozás kockázatot jelent számára, amely tájékoztatás az elsőfokú bíróság álláspontja szerint kielégíti az EUB C-51/17. számú Ilyés ítélete [74]-[75] pontjaiban foglalt követelményeket. Ezen felül a kölcsönszerződés is világos és érthető tájékoztatást ad arról, hogy mely két tényező (a svájci frank árfolyam és a svájci frank LIBOR) változása okozhatja a törlesztő részletek megváltozását, az ÁSZF 7. és 7/A. pontja pedig szövegesen és az ellenőrző számítás könnyű elvégzését segítő képletekkel világít rá arra, hogy e két tényező változása miként hat ki a törlesztő részlet és a még fennálló tőketartozás mértékére, ezért a tájékoztatás megfelel az EUB C-51/17. számú Ilyés ítélete [78] pontjában írt feltételeknek is, mert bemutatta, hogy egy jelentős árfolyamgyengülésnek milyen negatív gazdasági hatásai vannak a felperesre nézve. A tájékoztatás a felperes által választott fix törlesztő részletű konstrukció kapcsán transzparensen mutat rá a kockázatra és a futamidő meghosszabbodására, így a felperes értékelni tudta azt is, hogy az árfolyam változása milyen jelentős gazdasági következményekkel jár számára, amellyel a felperes szükségképpen tisztában volt, évekig nem tiltakozott ez ellen és teljesítette a szerződésből eredő kötelezettségét.

Az elsőfokú bíróság következtetése szerint az alperes tájékoztatása mindenben megfelel az EUB C-227/18. számú VE végzés [40] pontjában és a C-609/19. számú BNP Paribas SA ítélet [51], [53], [57] és [72] pontjaiban foglalt követelményeknek is, amely határozatok szerint a tájékoztatásnak nem kell tartalmaznia a jelentős kifejezést, annak megfelelőségéhez az szükséges, hogy a fogyasztó értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit, amely követelmény a perbeli esetben teljesült. Az ÁSZF 7. és 7/A. pontjaiból, valamint a szerződéskötést megelőzően a szórólapon nyújtott tájékoztatásból kiderült a felperes számára, hogy a nemzeti valuta árfolyama a nyilvántartási devizához képest pozitív és negatív irányban is elmozdulhat, a változások következményei pedig a felperest terhelik. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az ilyen tartalmú tájékoztatásból az is következik, hogy a változásnak nincs felső határa, az árfolyamváltozás következményeit korlátozás nélkül az adós viseli.

Mindezekre figyelemmel az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagfogyasztó mércéjével mérve a felperes számára is felismerhetőnek kellett lennie, hogy a forint leértékelődése esetén fizetési kötelezettsége jelentős mértékben terhesebbé válhat.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes által adott tájékoztatás megfelel a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban és az annak [34] pontjával kiegészült értelmezéssel irányadó 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában foglaltaknak is.

A világos és érthető tájékoztatás miatt az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét és emiatt a szerződés teljes érvénytelenségét nem látta megállapíthatónak. Erre tekintettel az érvénytelenség jogkövetkezményeit és a kereseti kérelem összegét nem vizsgálta, csupán megjegyezte, hogy – amint azt a Kúria az EUB C-118/17. számú Dunai ítélete és a rPtk. 237. § (1) és (2) bekezdéseinek értelmezése kapcsán kifejtette – eredeti állapot helyreállításának és hatályossá nyilvánításnak nincs helye, az érvényessé nyilvánítás során kell rendezni az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítését és ettől eltérő következtetés az EUB C-932/19. számú ítéletéből sem vonható le.

Az elsőfokú bíróság nem látta indokoltnak az EUB előtt C-705/21. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásra tekintettel a per tárgyalásának felfüggesztését, mert annak tárgya az érvénytelenség jogkövetkezményeit érinti, amelyet a perbeli esetben nem kellett vizsgálni, mert a szerződés érvénytelensége nem volt megállapítható.

A felperes fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a keresetnek való helyt adást és az alperes első- valamint másodfokú perköltségben marasztalását.

Az elsőfokú döntést azért tartotta jogszabálysértőnek, mert az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás alaki- és tartalmi hiányosságai ellenére nem állapította meg az erre vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét. Érvelése szerint a rHpt. 203. § (6) bekezdése és a rPtk. 205/B. § (2) bekezdése értelmében a hitelező kockázatfeltárását, illetve az azt magában foglaló okiratot nem elismerni, hanem aláírni kell. Az alperes által adott tájékoztatás tartalmilag sem megfelelő, mert abból nem világos, hogy a forint súlyos leértékelődése milyen hatással lesz a törlesztő részletre és annak milyen gazdasági következményei lesznek a felperesre, vagyis a törlesztő részletei a forintkölcsonök törlesztő részletét is meghaladhatják és ellehetetleníthetik a teljesítést. A tájékoztatásból nem derül ki az árfolyam- és devizakamat kockázat pénzügyi mechanizmusa sem. Álláspontja szerint a körülményekből és az alperes magatartásából arra lehetett következtetni, hogy az árfolyamkockázat nem valós, mert az alperes a felperes vagyoni helyzetét bevizsgálta és jövedelmét elegendőnek találta a törlesztésre, de nem hívta fel a figyelmét arra, hogy az emelkedő törlesztő részletet hogyan fogja tudni teljesíteni. Valós kockázat esetén az alperesnek módja lett volna a kockázat kezelésére, forintosítás, törlesztő részlet maximálás,

árfolyam- biztosítás útján, de a szerződéskötéskor ennek szükségessége nem merült fel, a szerződésben nem rögzítettek ilyen feltételt és a tájékoztatás a későbbiekre sem jelezte a kockázatkezelés szükségességét.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság olyan szerződési feltételt talált tisztességesnek, amely az Európai Unióban 2016. óta tilos, mert a 2014/17/EU irányelv betiltotta a korlátlan kockázat alkalmazását. Érvéle szerint, ami jogszabály által tiltott, az korábban is tisztességtelen volt, csak a jogalkotónak idő kellett annak felismerésére, a tisztességtelenség jogintézménye arra szolgál, hogy a jogalkotó felismeréséig se maradjon joghézag, bírói mérlegelés körében lehessen az érvénytelenséget megállapítani.

Indítványozta a per másodfokú tárgyalásának felfüggesztését az EUB előtt C-705/21. szám alatt folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, mert álláspontja szerint a döntés megalapozott és annak indokai is helytállóak.

A Fővárosi Ítéltábla a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 152. § (2) bekezdése és a 3/2005. (XI.14.) PK-KK vélemény alapján nem tartotta indokoltnak a másodfokú tárgyalás felfüggesztését az EUB előtt C-705/21. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásra, mert a keresettel érvényesített jog elbírálása körében az előzetes döntéshozatalra feltett kérdéseknek nincs jogi relevanciája, a jogkövetkezményekről pedig a fellebbezési eljárásban nem lehetett dönten.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése [rPp. 228. § (4) bekezdés] és a felperes fellebbezését a keresettel érvényesített jog tekintetében alaposnak találta.

Az elsőfokú bíróság a per elbírálása szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, amelyet a Fővárosi Ítéltábla annyiban pontosít, hogy a peres felek a perbeli szerződést 2007. szeptember 11-én kötötték meg, míg a Megállapodás aláírására 2007. augusztus 23-án került sor. A felperesnek a kölcsön összegét – amelynek törlesztő részletei az árfolyam- és a kamatváltozás függvényében módosultak – 100 hónap alatt kellett visszafizetnie, amely futamidőt az árfolyam- és kamatváltozásból adódó fizetési kötelezettség nem hosszabbított meg. Az alperes ítélet indokolása elleni csatlakozó fellebbezésének jogerős elutasítása nem zárta ki, hogy az ítéleti tényállást érintő és az okiratok tartalmából is egyértelműen megállapítható elírásokat a Fővárosi Ítéltábla a másodfokú határozatban a tényállás pontosítása útján orvosolja.

A felperes az elsőfokú eljárásban hivatkozott a perbeli szerződésnek a tisztességtelen árfolyamrés alkalmazása miatti semmisségére is, amely érvénytelenségi okot az elsőfokú bíróság – egyebekben helytállóan – nem bírált el, és ezt a felperes a fellebbezésében nem sérelmezte. Ugyanakkor a másodfokú tárgyaláson érintette az árfolyamrés kikötésének semmisségét, ezért a Fővárosi Ítéltábla megjegyzi, hogy a különmemű árfolyamok alkalmazását előíró, az ÁSZF 7/A. pontjában foglalt feltétel tisztességtelenségének megítélése nem képezhette a felek közötti jogvita tárgyát, mert ezt a kérdést a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) rendezte, az árfolyamrés alkalmazását a 3. § (1) bekezdésében ex lege semmisnek mondta ki. Az árfolyamrés a törvény erejénél fogva kikerült a perbeli szerződésből, így annak érvénytelensége az egyedi perekben nem vizsgálható akkor sem, ha a felperes az érveiből kitűnően valójában a DH1 törvény 3. § (2) bekezdésében foglaltakat sérelmezte, azzal nem értett egyet, hogy az árfolyamrés helyébe a törvény erejénél fogva a Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lépett.

A Fővárosi Ítéltábla az alábbi indokok szerint nem értett egyet az elsőfokú bíróság döntésével és indokaival abban, hogy a szerződésben foglalt és az azt megelőzően nyújtott tájékoztatás világossága és érthetősége miatt az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége nem vizsgálható és nem állapítható meg.

A másodfokú eljárásban már nem volt vitás, hogy a felek szerződésének részévé vált az alperesi ÁSZF is, amelyhez sem a rPtk. 205/B. § (1) bekezdése, sem pedig az annak értelmezése körében kialakult egységes ítélkezési gyakorlat szerint nem volt szükség az ezt magában foglaló okirat adós általi aláírására.

A tisztességtelenség vizsgálatának nem jelentette akadályát a feltételek egyedi megtárgyalása, amelyre az alperes alaptalanul hivatkozott. Az okiratok tartalmából kitűnően a felek az alperes által előre megfogalmazott blanketta-szerződés alkalmazásával szerződtek és az alperes nem bizonyította a támadott feltételek egyedi megtárgyaltságát, azt, hogy a felek között valóságos tárgyalások folytak és a felperesnek volt lehetősége a szerződés tartalmának befolyásolására. Az alperes elsőfokú eljárásban előadott érvelésével és az elsőfokú bíróság értelmezésével ellentétben nem teszi a perbeli konstrukcióban szereplő feltételeket egyedileg megtárgyalttá az, hogy a szintén általános szerződési feltételként, az alperes által előre kidolgozott konstrukciók közül a felperes választhatott. Nem annak van ugyanis jelentősége, hogy a konstrukció egyedileg megtárgyalt-e, hanem az árfolyamkockázat viselését a felperesre telepítő szerződési feltételeknek kellett volna egyedileg megtárgyaltnak lenni, amely az alperes által felhozott és az elsőfokú ítéletben írt érvek mentén nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság indokai ebben a körben ellentmondásosak, mert miközben az ítélet [63] pontjában az egyedi megtárgyaltságra utal azzal, hogy az alperes a különböző szerződéses konstrukciók közötti választás lehetővé tételével biztosította a felperes részére a megkötendő szerződés tartalmának befolyásolhatóságát, addig az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel rPtk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenségét vizsgálta, amely jogszabályi rendelkezés az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben

egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel tisztességtelenségét szabályozza, vagyis az egyedileg megtárgyalt szerződési feltételekre nem alkalmazható.

Az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége a deviza alapú szerződés elsődleges tárgya, jellegadó sajátossága, az erre vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége – a jogokban és kötelezettségekben a fogyasztó hátrányára kialakult egyensúlytalan helyzet fennállása – csak akkor vizsgálható, ha az erről adott tájékoztatás az átlagfogyasztó számára nem volt világos és érthető, ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, hogy a tájékoztatást elsősorban ebből a szempontból vizsgálta.

A 2/2014. Polgári jogegységi határozat, valamint az EUB következetes gyakorlata szerint a fogyasztó világos és érthető tájékoztatásának teljesítését a hitelezőnek kell bizonyítani, amelynek az EUB C-776/19–C-782/19. számú egyesített ügyekben meghozott határozata [87] pontjában foglaltak szerint magában kell foglalnia annak bizonyítását is, hogy az okiratokba foglalt információkat a hitelező vagy a nevében eljáró személy közölte a fogyasztóval.

A fellebbezésben felhozott, a kockázatfeltárással kapcsolatos alaki kifogások kapcsán elsődlegesen azokat az okiratokat kellett meghatározni, amelyeken az alperes a tájékoztatási kötelezettségét teljesítette. A rHpt. 203. § (6) bekezdése szerint devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja. A rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiből – amely jogszabályi rendelkezések az alperes érvelésével ellentétben a perbeli szerződésre is alkalmazandók, mert a deviza alapú kölcsönszerződések a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában kifejtettek szerint devizaszerződésnek minősülnek – csak az következik, hogy a tájékoztatásnak írásban kell megtörténnie és a kockázatfeltárás megtörténtének tudomásulvételét az ügyfélnek aláírásával kell igazolnia. Nem szükséges tehát, hogy a kockázatok feltárása külön kockázatfeltárási nyilatkozatban történjen, mert arra sor kerülhet magában a szerződésben vagy a szerződéskötés folyamán készített más okiratban is, továbbá az sem jogszabályi feltétel, hogy az ügyfél azt az okiratot írja alá, amelyben a tájékoztatás megtörtént, feltéve, hogy a pénzügyi intézmény bizonyítani tudja, amely szerint a más okirat aláírásával történt tudomásulvétel az adott szerződés kapcsán nyújtott tájékoztatás tartalmára vonatkozik.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes az „Indítson velünk!” elnevezésű okiratban (gépjármű finanszírozási szórólap), a szerződésben, illetve az ahhoz tartozó ÁSZF-ben és a honlapon tájékoztatta a felperest (ítélet indokolás [65] pont). A Fővárosi Ítéltábla ehhez képest azt állapította meg, hogy a perbeli esetben a szerződéskötést megelőzően készült okiratokba foglalt árfolyamkockázati tájékoztatás felperes általi tudomásul vétele nem bizonyított, mert nincs olyan okirat, amely az „Indítson a velünk!” gépjármű finanszírozási szórólapban és a „Tájékoztató gépjármű finanszírozási ajánlat” megnevezésű okiratban foglalt árfolyamkockázatot érintő információk tudomásul vételét igazolná.

A 2007. augusztus 23-ai Megállapodás 1. pontja szerint a felperes azt ismerte el, hogy megismerte az alperes gépjárművásárlás finanszírozására vonatkozó, a finanszírozási kérelem benyújtásakor hatályos valamennyi feltételét, így azokat is, amelyek alapján az alperes a kölcsönszerződést külön ügyfélminősítés, illetve kockázatkezelés nélkül is megkötötte vele, valamint a THM százalékos mértékét, továbbá a kölcsönszerződés tervezetét. Azon túl, hogy a rHpt. 203. § (6) bekezdése szerint a kockázatfeltárás megtörténtének tudomásulvételét kell az adósnak aláírásával igazolni, nem pedig bizonyos feltételek megismerését, a Megállapodásban még utalás szintjén sem szerepel az árfolyamkockázat vagy az ezzel kapcsolatos bármiféle tájékoztatás megismerése. Az alperes finanszírozásra vonatkozó valamennyi feltételének megismerésére vonatkozó meghatározás olyan általános megfogalmazás, amelyből egyáltalán nem azonosítható a felperes nyilatkozata szerint megismert okiratok tartalma, vagyis, hogy ebben a körben a „Tájékoztató gépjármű finanszírozási ajánlat”, valamint az „Indítson velünk!” gépjármű finanszírozási szórólap tartalmának megismerését ismerte el a felperes. Ez az alperes által előre megfogalmazott szabványzáradék nem alkalmas annak alátámasztására, hogy az árfolyamkockázatról szóló előzetes tájékoztatást a felperes megkapta és a kockázatfeltárást tudomásul vette, önmagában a kockázatfeltárást magában foglaló okiratok beazonosíthatatlansága, de az EUB C-449/13. számú CA Consumer SA ítéletében foglaltak miatt sem, amely határozat [29]-[31] pontjaiból és a rendelkező rész 1. pontjából egyértelműen az következik, hogy önmagában a fogyasztónak valamely tájékoztatás átvételére vagy megismerésére vonatkozó elismerő nyilatkozata nem mentesíti a pénzügyi szolgáltatót annak bizonyítása alól, hogy mi volt az a konkrét tájékoztató, amelyet átadott és a tájékoztatás az előírásoknak megfelelt, mert mindig képesnek kell lennie arra, hogy ezt más módon is bizonyítsa. A perbeli esetben sem volt akadálya annak, hogy az alperes azokat a konkrét okiratokat írassa alá a felperessel, amelyen a tájékoztatás valójában lezajlott.

Az alperes honlapján közzétett tájékoztatással kapcsolatosan az elsőfokú bíróság tényállást nem állapított meg és azt az árfolyamkockázati tájékoztatás világosságának és érthetőségének értékelése körében sem vette figyelembe, csupán az ítélet [65] pontjában utalás szintjén említette meg. A szerződéskötés folyamán keletkezett okiratok és a szerződés nem tartalmaznak még utalást sem arra nézve, hogy a felperes az árfolyamkockázatról további tájékoztatót találhat az alperes honlapján. Az árfolyamkockázati tájékoztatás világosságának és érthetőségének megítélése során a pénzügyi intézmény által kibocsátott reklámanyagok, a honlapon közzétett információk tartalma valóban figyelembe vehető, de csak akkor, ha azok az adott konkrét fogyasztó tájékoztatásának is bizonyítottan a részét képezték, azaz, ha kétséget kizáróan megállapítható, hogy a reklámokban, tájékoztató anyagokban foglaltakat, a honlapon közzétett információkat a pénzügyi intézmény a fogyasztó tudomására hozta. Ehhez a honlap és azon belül a tájékoztatás eléréséhez szükséges adatok közlésén túl elengedhetetlen az arra való figyelemfelhívás, hogy a fogyasztó ebből a tájékoztatásból az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses kötelezettségeit illetően további releváns információkhoz juthat. A perbeli esetben e feltételek egyike sem teljesült, ezért az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás világosságának és érthetőségének megítélése során csak az egyedi szerződésben, valamint az ÁSZF 7. és 7/A. pontjaiban foglaltakat lehetett figyelembe venni, mert az alperes ezt meghaladó, ennél részletesebb tájékoztatás megtörténtét nem bizonyította.

A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a következtetéssel, hogy az előbbi okiratokkal igazolt tartalmú tájékoztatás kielégíti a 2/2014. Polgári jogegységi

határozatban és az EUB előzetes döntéshozatali ítéleteiben a világos és érthető tájékoztatással szemben támasztott követelményeket.

A Fővárosi Ítéltábla abból indult ki, hogy az árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége a szerződés jellegéből, deviza alapúságából, valamint a szerződés részét képező ÁSZF 7/A. pontjának a törlesztő részlet-változás körében ismertetett deviza vételi és eladási árfolyam különbségére vonatkozó kitételéből következik, mert a kockázat a folyósított kölcsön svájci frankban történő kiszámításában és nyilvántartásában, továbbá a törlesztő részlet különbözet összegének meghatározásában jelentkezik, amely árfolyamkülönbözetet a felperesösszecszerű korlátozás nélkül vállalt viselni, mert a változó törlesztő részletű perbeli konstrukcióban a kamat- és árfolyamkülönbözetből származó törlesztő részlet különbözet megfizetését az ÁSZF 7/A. pontjából következően felső határ nélkül vállalta.

A tájékoztatás tartalmi megítélését illetően abból kellett kiindulni, hogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésében megfogalmazott világosság és érthetőség követelményét a nemzeti bíróságok számára kötelezően (C-92/11. számú RWE ítélet [58] pontja) az EUB több határozatában is kiterjesztően értelmezte, amely szerint az nem korlátozható kizárólag a feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, hanem egyértelmű tájékoztatást kell adni a fogyasztó számára a szerződési feltételeket, illetve azok hatásait és következményeit illetően is (egyebek között C-26/13. számú Kásler ítélet [71], [72] és [75] pontjai, C-96/14. számú Van Hove ítélet [50] pontja). A tájékoztatásnak ezért ki kell terjedni a nemzeti fizetőeszköz súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatására (C-186/16. számú Andriuc és társai ítélet [49] pontja, C-51/17. számú Ilyés ítélet [74] pontja), valamint a C-26/13. számú Kásler ítélet [75] pontjában meghatározottak szerint átlátható módon fel kell tüntetni a külföldi pénznem átváltási mechanizmusa konkrét működésének a szerződésben meghatározott további mechanizmusokkal való összefüggését oly módon, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni tudja a számára ebből eredő gazdasági következményeket. A C-609/19. számú PNP Paribas SA ítéletben kifejtettek szerint kifejezetten fel kell hívni a fogyasztó figyelmét a lehetséges árfolyamváltozáshoz kapcsolódó hosszú távú és jelentős negatív következményekre, a devizában való nyilvántartás különös kockázatára, valamint arra, hogy a vállalt árfolyamkockázat gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat a fogyasztó számára, amennyiben az a pénznem amelyben jövedelmét kapja leértékelődik ahhoz a devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották (C-186/16. számú Andriuc és társai ítélet [50] pontja, C-51/17. számú Ilyés ítélet [75] pontja).

Az Irányelvben megfogalmazott átláthatóságnak a fenti előzetes döntéshozatali ítéletekben értelmezett követelményét a bíróságok számára kötelezően a Kúria a Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban értelmezte, amelynek [34] pontja szerint a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontja azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén is mibenlétét kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a

szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet.

A fentiekből következően az árfolyamkockázat mibenlétére, működési mechanizmusára és annak a fogyasztó fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatására, jelentős következményeire való figyelemfelhívás mind a hazai, mind pedig az uniós ítélkezési gyakorlat szerint elengedhetetlen feltétele az árfolyamkockázatról adott világos és érthető tájékoztatásnak.

Ehhez képest a felek közötti szerződés egyedi része csupán azt rögzíti, hogy az ÁSZF-ben szabályozott törlesztő részlet-változás a svájci frank LIBOR és a svájci frank árfolyam szerződésben meghatározott időpontban és mértékben történő változásának függvénye, amelyet az ÁSZF 7/A. pontja csak annyiban részletez, hogy meghatározza a deviza árfolyam változásának fogalmát és teljesítésének módját (törlesztő részlet különbözet megfizetése), továbbá a változás kiszámításának módját és elszámolási szabályait. Ezekből a rendelkezésekből csak az árfolyamváltozás mibenléte, vagyis az lehetett nyilvánvaló a felperes számára, hogy az árfolyam változhat és mivel a perbeli kölcsönt az alperes devizában tartja nyilván, de a felperes jövedelme forintban keletkezik, az árfolyam kedvezőtlen változásából adódó többletfizetési kötelezettség a törlesztő részlet különbözet megfizetésének kötelezettsége útján őt terheli. A szerződés és az ÁSZF azonban teljes egészében nélkülözi az árfolyam változásából eredő kockázatokra való figyelemfelhívást, csak az árfolyamváltozás, illetve árfolyamkülönbözet kifejezéseket használja, de meg sem említi a kockázat fogalmát és még utalás szintjén sem tartalmaz olyan kifejezéseket, amelyekből az átlagfogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes arra következtethetett, hogy az árfolyam változása számára veszélyt, fenyegetettséget, kockázatot jelenthet.

Az egyedi szerződés és az ÁSZF 7., illetve 7/A. pontjai nem foglalnak magukba olyan konkrét figyelemfelhívást sem, amely szerint a felperes számára kedvezőtlen árfolyamváltozás, vagyis a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest való gyengülése esetén a fizetési kötelezettsége nagymértékben terhesebbé válhat, elnehezülhet. Az árfolyamváltozás fogyasztó vagyoni helyzetére gyakorolt gazdasági következményeit illetően – ahogy azt az elsőfokú bíróság is kifejtette – valóban nem szükséges a fizetési kötelezettség megemelkedésének mértékére a „jelentős” kifejezés használata, az azonban elengedhetetlen, hogy a pénzügyi szolgáltató a tájékoztatásban olyan adatokat és információkat közöljön, amelyek alapján az átlagfogyasztó is felismerheti és értékelni tudja azt, hogy az árfolyam számára kedvezőtlen változása következtében a szerződés teljesítése nagy mértékben elnehezülhet. Az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően az ennek megfelelő figyelemfelhívásra nem alkalmas az ÁSZF 7/A. pontjában ismertetett, a törlesztő részlet-változás összegének meghatározására szolgáló képlet, amely bonyolult, többszörösen összetett matematikai művelettel és számos, a fogyasztó számára a szerződéskötéskor ismeretlen és nem is megismerhető tényező behelyettesítése útján azt határozza meg, hogy az alperes mint a számítás elvégzéséhez szükséges szakmai apparátussal és technikai feltételekkel rendelkező professzionális pénzintézet hogyan számolja ki a törlesztő részlet-változás összegét. A képlet nem alkalmas arra és nem is azt a célt szolgálja, hogy a fogyasztó megismerje belőle az árfolyamváltozás fizetési kötelezettségeire gyakorolt jelentős gazdasági következményeit.

Az elsőfokú bíróság a tájékoztatásnak a futamidő hosszabbodásos konstrukcióra vonatkozó részét tévesen vonta az értékelés körébe és tekintette olyan figyelemfelhívásnak, amelyből a felperes értékelni tudta az árfolyamváltozás jelentős gazdasági következményeit. Ezzel szemben a perbeli konstrukcióban a futamidő nem, csupán a törlesztő részlet változott és a tájékoztatás érthetőségét az elsőfokú bíróság megállapításával éppen ellentétesen érintette az, hogy az ÁSZF-ben a különböző szerződéses konstrukciókra (fix törlesztő részletű változó futamidejű és változó törlesztő részletű fix futamidejű kölcsön) vonatkozó szabályok együtt szerepelnek.

Amennyiben az árfolyamváltozás kockázatáról adott tájékoztatásból – amint azt az elsőfokú bíróság megállapította – az tűnik ki, hogy a forint árfolyama a nyilvántartási devizához képest pozitív és negatív irányban is elmozdulhat, akkor ebből az elsőfokú bíróság következtetésével ellentétben éppen az következik, hogy a tájékoztatás eljelenítékteleníti az árfolyam változásából eredő kockázatot, amelynek megfelelő tartalmú tájékoztatást a Kúria az alperestől eltérő pénzügyi intézetek árfolyamkockázati tájékoztatása kapcsán több felülvizsgálati határozatában (Pfv.I.20.025/2021/6., Pfv.VIII.20.551/2021/6., Gfv.VI.30.534/2021/8.) nem talált világosnak és érthetőnek, mert úgy ítélte meg, hogy az ilyen tartalmú tájékoztatás nem hívja fel a figyelmet arra, hogy az árfolyam emelkedésének esetlegesen súlyos gazdasági következményei is lehetnek.

A fent kifejtett indokokra tekintettel az egyedi szerződésből és az ÁSZF idézett rendelkezéseiből az átlagfogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes azt ismerhette fel, hogy a perbeli konstrukcióban az árfolyam változásából eredő többletfizetési kötelezettség őt terheli, de az ebből eredő kockázat valósága, bekövetkezésének reális lehetősége és annak gazdasági hatásai, illetve következményei nem voltak érthetőek számára.

A felperes fellebbezési érvelésével ellentétben a perbeli szerződés megkötésekor még nem hatályos 2014/17/EU irányelv korlátlan kockázat telepítését tiltó rendelkezéséből önmagában nem vonható le olyan következtetés, hogy az irányelv hatálybalépése előtt megkötött szerződésben tisztességtelen lenne az árfolyamváltozás kockázatát korlátlanul a fogyasztóra hárító feltétel, csupán akkor, ha ennek a jogszabályban és a 93/13/EGK Irányelvben meghatározott feltételei (átláthatóság hiánya, egyensúlytalanság) fennállnak. Ez az értelmezés vezethető le az EUB több határozatából, egyebek között a C-227/18. számú VE végzés 2. és 4. kérdésekre adott válaszából, amelyben az EUB éppen azt értelmezte, hogy milyen esetekben felel meg a világos és érthető megfogalmazás követelményének az a deviza alapú kölcsönszerződés, amely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten annak korlátatlanságára.

Mindezen indokokra tekintettel a perbeli szerződésben és az ahhoz tartozó ÁSZF-ben a felperes részére adott árfolyamkockázati tájékoztatás nem volt világos és érthető, ez azonban az EUB egységes ítélezési gyakorlata szerint (C-421/14. számú Banco Primus SA ítélet, C-186/16. Andriciuc és társai ítélet, C-118/17 számú Dunai ítélet, C-38/17. számú GT végzés)

nem elég elsődleges tárgy esetén sem a tisztességtelenség megállapításához, ahhoz konjunktív feltételként szükséges a jogok és kötelezettségek szempontjából a fogyasztó hátrányára előidézett jelentős egyenlőtlenség is.

A perbeli esetben a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a fogyasztó felperes jogai és kötelezettségei szempontjából a szerződési feltételből jelentős egyenlőtlenség keletkezett a felperes hátrányára, amely egyensúlytalan helyzet az EUB C-415/11. számú Aziz ítéletében kifejtettek mentén – amely szerint a feltétel hiányában alkalmazandó nemzeti joghoz képest kell a jogokban és kötelezettségekben előidézett egyenlőtlenséget megítélni – kétségkívül megállapítható. Az egyensúlytalan helyzet azért áll fenn, mert a szerződési feltétel (az árfolyamkockázatból származó terhek korlátlan viselésének kötelezettsége) egyrészt megfosztotta a felperest annak lehetőségétől, hogy a pénzügyi válság okozta forint-leértékelődés körülményei között a szerződés bíróság általi módosítását eredménnyel kérje és ugyanezen okból a korlátlan fizetési kötelezettség vállalásával az EUB C-226/12. számú Constructora Principado SA ítéletében foglaltak szerint is egyensúlytalan helyzet jött létre, ami megállapítható önmagában abból az okból is, hogy a perbeli szerződés nem tette lehetővé, hogy a felperes kezelje a kockázatot, azaz a fizetőképességét fenyegető forintgyengülés esetére nem biztosította számára azt a jogot, hogy egyoldalúan a saját jövedelme szerinti devizanemre (forintra) tudja átváltani a szerződés szerinti devizanemet. A jóhiszeműség és tisztesség követelménye az EUB C-415/11. számú Aziz ítéletében kifejtett elvek mentén szintén sérült, hiszen valóságos szerződési tárgyalások, az árfolyamkockázatról és annak a felperesre gyakorolt következményeiről adott átlátható, teljes körű tájékoztatás mellett az alperes nyilván nem várhatta el a felperestől, hogy korlátlan mértékű fizetési kötelezettséget önként is felvállaljon.

Mindezen indokokra tekintettel a rPtk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az árfolyamkockázatból származó fizetési kötelezettséget korlátlanul a felperesre hárító szerződési feltétel, ami a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződési feltételként a rPtk. 239. § (2) bekezdése szerint a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi.

Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt az érvénytelenség jogkövetkezményeit, a felperes marasztalási keresetével visszakövetelt túlfizetés összegét nem vizsgálta és az ehhez szükséges adatok a másodfokú eljárásban nem álltak teljes körűen rendelkezésre.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján – a rPp. 213. § (3) alkalmazásával – közbenső ítélettel megváltoztatta és megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelen, amelyre tekintettel a felperest megilleti az a jog, hogy az ebből eredő jogkövetkezmények alkalmazását kérje.

A jogkövetkezmények levonása és ennek keretében a felek közötti elszámolás eredményeként a túlfizetés tényének és annak összegének meghatározása a folytatódó elsőfokú eljárás tárgyát képezi.

A Fővárosi Ítéltábla a rPp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával csupán megállapította a felperes által megfizetett fellebbezési illeték összegéből és a felek jogi képviselői munkadíjából álló másodfokú perköltség összegét, amely utóbbi körében a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdései szerint a másodfokú eljárás idő- és munkaszükségletét, valamint azt vette figyelembe, hogy a 100.000 forint fellebbezett érték alapján megállapítható ügyvédi munkadíj olyan csekély összeg lenne, amely az elvégzett munkával nem állna arányban. A megállapított perköltség viseléséről az eljárást befejező határozatában az elsőfokú bíróságnak kell majd döntenie.

Budapest, 2023. április 25.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Matosek Edina s.k.

előadó bíró

Dr. Felker László s.k.

bíró